

X Gemeente
X Amsterdam
X Stadsarchief

Mbo educatie in het Stadsarchief
Tamar de Rijk

1. Onderzoeksplan	3
1.1 Onderwerp en probleemstelling	3
1.2 Onderzoeksdoel	4
1.3 Onderzoeksvraag	5
1.4 Methode	5
2. Het mbo	5
2.1 De opleidingen	5
2.2 De mbo-student	6
2.3 De mbo-denktank	7
MBO denktank resultaten samenvatting:	7
2.4 De mbo cultuurkaart	9
3. Programma's van culturele instellingen	10
3.1 Rijksmuseum van Oudheden	10
3.2 Nationaal Archief	11
3.3 Rotterdams Archief	12
3.4 Rijksmuseum	12
3.5 Tresoar	13
3.6 Groninger Archieven	14
3.7 CJP	14
3.8 Mocca	15
3.9 OAM vergadering	15
4. Het mbo bereiken en binden	16
4.1 Bereiken:	17
4.2 Binden:	17
4. Educatieve programma's voor het mbo	17
5. Conclusie	18
6. Aanbevelingen	19
Het mbo bereiken:	19
Het mbo binden:	20
Het programma inhoudelijk:	20
Fondsen:	21

1. Onderzoeksplan

1.1 Onderwerp en probleemstelling

Het Stadsarchief van Amsterdam is een plek waar heden en verleden samenkomen en waar actief met geschiedenis wordt omgegaan om zo de verhalen over de geschiedenis van de stad en haar inwoners te ontsluiten, bewaren en vertellen. Geïnteresseerden weten het Stadsarchief goed te vinden. Zo bezoeken cultuurliefhebbers al jaren de tentoonstellingen die het archief organiseert en weten onderzoekers, journalisten en belanghebbenden de archieven te vinden. Het is voor het Stadsarchief van groot belang dat nieuwe 'archiefvormers' het archief daarnaast ook weten te vinden, zodat zij weten waar hun documenten opgeslagen en bewaard worden.

Het Stadsarchief wil graag alle Amsterdammers bereiken en vertegenwoordigen. Door zo veel mogelijk jonge Amsterdammers kennis te laten maken met het archief, zal een groeiende groep Amsterdammers zich betrokken gaan voelen bij het archief, de stad en de geschiedenis van de stad. Daarom ontvangt het archief regelmatig scholieren van het basisonderwijs, voortgezet onderwijs, studenten van het HBO en van het WO die met een rondleiding, les, opdracht of onderzoek het archief leren kennen. Het Stadsarchief weet mbo-studenten, in tegenstelling tot andere onderwijsgroepen, nog niet goed te bereiken. Met dit onderzoek hoopt het Stadsarchief meer inzicht te krijgen in de manieren waarop het Stadsarchief interessant kan zijn voor mbo-studenten en aan welke voorwaarden programma's moeten voldoen om interessant te zijn voor het mbo.

In oktober 2023 zal de tentoonstelling *Wie danst is vrij - Amsterdamse clubcultuur 190-nu* in het Stadsarchief Amsterdam openen. In deze tentoonstelling zullen bezoekers aan de hand van historische documenten, muziek en fotografie het belang van de Amsterdamse clubcultuur ontdekken en zelf ervaren. Met deze tentoonstelling wil het Stadsarchief de nacht zichtbaar maken en vieren. Clubs spelen een belangrijke rol in het ontstaan van creatieve netwerken, emancipatie en zelfontplooiing. Daarnaast zijn het plekken waar ruimte is voor vernieuwing en experiment. Clubs hebben voor veel Amsterdammers op uiteenlopende manieren betekenis. Met deze tentoonstelling over de Amsterdamse clubcultuur wil het Stadsarchief zowel een eerbetoon geven aan de spraakmakende Amsterdamse clubs als inspiratie bieden voor nieuwe makers en bezoekers.

Het Stadsarchief heeft zelf al archieven van diverse clubs waaronder Roxy en Trouw. Deze archieven geven een beeld van de activiteiten van een aantal belangrijke Amsterdamse nachtclubs. Naast het gebruik van die archieven in de tentoonstelling zoekt het Stadsarchief ook samenwerking op met het veld om de ervaring en het belang van de nacht zo volledig mogelijk te kunnen tonen. Partners zijn daarbij onder anderen de Stichting N8BM A'dam, Amsterdam Dance Event (ADE) en clubs als Garage Noord en Sexyland.

De kernwaarden van de tentoonstelling zijn:

- Nachtclubs hebben bijgedragen aan de creativiteit en vrijzinnigheid van Amsterdammers.
- Onderzoek doen naar de rol die nachtcultuur speelde en speelt voor Amsterdam en verhalen vertellen over de verschillende plekken waar het zich afspeelde.

- Verhalen vertellen over/van mensen voor wie het nachtleven van levensbelang is en is geweest.

Met *Wie danst is vrij - Amsterdamse clubculturen 1980 - nu* laat het Stadsarchief zien hoe creativiteit door Amsterdam vloeit. Daarnaast is het archief met het organiseren van deze tentoonstelling actief als opdrachtgever voor kunstenaars en ontwerpers, host voor meet-ups en samenwerkingspartner. Een breed samengestelde klankbordgroep met daarin culturele instellingen, organisatoren van de nacht, (voormalig) DJ's en clubbezoekers, geeft advies over de inhoud van de tentoonstelling en de te organiseren activiteiten. De productie van de videoportretten, audiotour, muziek, kunstwerken en publieksevenementen gebeurt in samenwerking met de partners.

Het stadsarchief streeft naar vernieuwing van het publiek: cultuurminnaars en klassieke kunstliefhebbers weten het archief al te vinden. Dit zijn vaak wat oudere mensen die graag en vaak naar musea en culturele evenementen gaan. Daarnaast komen er ook culturele alleseters naar het archief, dit zijn mensen die vaak en graag naar diverse culturele evenementen gaan. Met de tentoonstelling *Wie danst is vrij - Amsterdamse clubcultuur 1980 - nu* hoopt het archief ook een nieuwe doelgroep aan te spreken: stedelijke jongvolwassenen. Voor de tentoonstelling streeft het Stadsarchief naar de volgende verdeling van de beoogde 16.000 bezoekers:

- Culturele alleseters: 20%
- Cultuurminnaars en klassieke kunstliefhebbers: 70%
- Stedelijke jongvolwassenen 10%.
-

Wie danst is vrij – Amsterdamse clubcultuur 1980 - nu laat de bezoeker aan de hand van historische documenten, muziek en fotografie het belang van Amsterdamse clubcultuur ontdekken en ervaren. De thematiek van de tentoonstelling zal een jong en nieuw publiek aanspreken, omdat veel jonge mensen graag naar nachtclubs gaan en zich bezighouden met creativiteit, experiment, het exploreren van het nachtleven en zichzelf. Daarom wil het Stadsarchief onderzoeken wat voor programma's er rondom deze tentoonstelling kunnen worden georganiseerd om een jong, nieuw publiek aan te trekken.

1.2 Onderzoeksdoel

Tijdens dit onderzoek zal er worden gekeken naar de mogelijkheden voor een educatief programma rondom de tentoonstelling *Wie danst is vrij - Amsterdamse clubcultuur 1980 - nu* voor het mbo. Om inzicht te verkrijgen in deze doelgroep en in het soort educatieve programma's dat voor deze doelgroep is ontwikkeld en goed aanslaat, zal er met mbo-docenten en -studenten worden gesproken. Daarnaast zal er met andere culturele instellingen worden gesproken die ervaring hebben met het organiseren van programma's voor diverse doelgroepen, om met behulp van hun inzicht, kennis en perspectief een doelgroep af te bakenen. Er wordt onderzocht wat de doelgroep interesseert, aantrekt en inspireert om vaker naar een instelling te gaan, wat voor programma's succesvol zijn geweest en waarom, hoe de doelgroep kan worden bereikt en wat de doelgroep karakteriseert.

In de laatste fase van het onderzoek zal op basis van de resultaten een voorstel voor een educatief programma worden uitgewerkt.

1.3 Onderzoeksvraag

Hoe kan het Stadsarchief Amsterdam met behulp van een nieuw educatief programma (bij de tentoonstelling *Wie danst is vrij - Amsterdamse clubcultuur 1980 - nu*) een nieuwe doelgroep (het mbo) bereiken, interesseren in- en binden aan het stadsarchief?

1. Hoe zit het mbo in elkaar?
2. Hoe kan het Stadsarchief het mbo bereiken en langdurig verbinden aan het archief?
3. Waar moet een educatief programma aan voldoen om mbo-studenten aan te spreken?

1.4 Methode

Tijdens dit onderzoek wordt er gebruikgemaakt van kwalitatieve onderzoeksmethoden. Zo worden er diepte-interviews afgenomen met culturele instellingen die al ervaring hebben met het organiseren van educatieve programma's voor mbo-studenten. Daarnaast worden er diepte-interviews gehouden met docenten van het mbo. Ook worden de resultaten van de mbo-denktank die in januari-februari 2023 in een samenwerking tussen het Stadsarchief en de Gemeente Amsterdam werd georganiseerd in dit onderzoek meegenomen. Als laatste zullen de inzichten die zijn opgedaan tijdens de educatie-vergadering over het bereiken en binden van het mbo die op 29 maart 2023 plaatsvond in dit onderzoek worden meegenomen. Tijdens deze vergadering waren diverse educatoren van Amsterdamse musea, waaronder het Rijksmuseum, de Hermitage, de Hortus, Museum het Schip, het Anne Frank Huis, EYE Film Museum en Huis Marseille, aanwezig.

2. Het mbo

2.1 De opleidingen

Op het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) worden opleidingen op vier verschillende niveaus gegeven: mbo-entree (niveau 1), niveau 2, 3 en 4. Studenten kunnen kiezen tussen een voltijd mbo-studie genaamd de beroepsopleidende leerweg (BOL), of de deeltijd beroepsbegeleidende leerweg (BBL) bij de tweede leren en werken studenten tegelijkertijd. Het mbo bereidt leerlingen voor op de beroepspraktijk of een vervolgopleiding. De duur van de mbo-opleiding is afhankelijk van het gekozen niveau.

- **Niveau 1: Assistentenopleiding**
Met deze opleiding kan de afgestudeerde onder toezicht eenvoudige, uitvoerende werkzaamheden verrichten.
Duur: 1 tot 2 jaar
Toelating: zonder diploma of vmbo-diploma
- **Niveau 2: Basisberoepsopleiding**
Met deze opleiding kan de afgestudeerde uitvoerende werkzaamheden verrichten.
Duur: 2 tot 3 jaar
Toelating: vmbo-diploma in de basisberoepsgerichte leerweg
- **Niveau 3: Vakopleiding**
Met deze opleiding kan de afgestudeerde volledig zelfstandig werkzaamheden

uitvoeren.

Duur: 2 tot 4 jaar

Toelating: vmbo-diploma in de theoretische, gemengde of kaderberoepsgerichte leerweg of een overgangsbewijs van klas 3 naar 4 van havo/vwo

- **Niveau 4: Middenkader- of specialistenopleiding**

Je kunt specialistische uitvoerende taken zelfstandig verrichten; je bent breed inzetbaar en draagt verantwoordelijkheid voor de dagelijkse gang van zaken.

Duur: 3 tot 4 jaar

Toelating: vmbo-diploma in de theoretische, gemengde of kaderberoepsgerichte leerweg of een overgangsbewijs van klas 3 naar 4 van havo/vwo.

In Nederland zijn 58 mbo-scholen, 549 mbo-locaties, 736 erkende opleidingen, 199 beroepsopleidingen en 484.685 mbo-studenten (Mbo Raad 2023).

Ongeacht van de opleiding volgt iedere mbo-student het vak burgerschap. Burgerschap bereidt de mbo-studenten voor op volwaardige deelname aan de maatschappij en goed kunnen functioneren in hun beroep. De vaardigheden, houding en kennis die daarbij horen zijn beschreven in vier burgerschapsdimensies: de politiek-juridische dimensie, de economische dimensie, de maatschappelijk-sociale dimensie en de dimensie vitaal burgerschap (Mbo Raad 2023). Het [Expertisepunt Burgerschap](#) ondersteunt scholen bij het vormgeven van goed burgerschapsonderwijs. Dit kennispunt is er voor mbo-docenten die een rol spelen in het burgerschapsonderwijs, maar ook voor beleidsmakers en managers en organisaties die activiteiten verrichten op het gebied van burgerschap. De organisatie kan zo ook culturele instellingen ondersteunen in het ontwikkelen van activiteiten die aansluiten op burgerschapsonderwijs.

2.2 De mbo-student

Uit de gesprekken met de mbo-studenten tijdens de mbo-denktank en de culturele instellingen die ervaring hebben met mbo-studenten zijn de volgende dingen gebleken:

- Mbo-studenten zijn doeners, laat ze de handen uit de mouwen steken.
- Mbo-studenten vinden het belangrijk om resultaat te zien, een prijsvraag o.i.d. werkt daarom zeer goed.
- Mbo-studenten voelen zich vaak meer betrokken en aangesproken wanneer een programma aansluit op hun leefwereld. Trek de programma's daarom altijd door naar het nu, zodat het onderwerp minder ver van hun af lijkt te staan.
- Maak het persoonlijk, zorg ervoor dat het programma aansluit op de belevingswereld van de student, dan zal die zijn aandacht goed erbij kunnen houden.
- Geef de studenten autonomie, vrijheid en respect en ze zullen dat teruggeven.
- Noem de mbo-student altijd 'student' en geen 'leerling'. Het zijn namelijk studenten.
- Mbo-studenten hebben vaak een korte aandachtsspanne. Afwisseling van ruimte en handeling zorgt ervoor dat ze de aandacht er makkelijker bijhouden.
- Mbo-studenten houden ervan als er veel interactie is. Maak een programma dan ook interactief. Een rondleiding waarbij de studenten alleen maar informatie moeten incasseren, werkt vaak slecht. Wanneer ze actief betrokken worden tijdens het programma en bijzondere opdrachten krijgen, blijven ze bij de les.

2.3 De mbo-denktank

Om inzicht te krijgen in de manier waarop het archief een plek voor het mbo kan zijn, is er in januari-februari 2023 een denktank georganiseerd waar vijftien mbo-studenten bij aanwezig waren. Tijdens deze denktank werden twee vragen aan de studenten voorgelegd:

1. Aan welke voorwaarden moet een programma bij het Stadsarchief Amsterdam voldoen om aan te sluiten bij mbo-studenten?
2. In het najaar van 2023 opent het Stadsarchief een tentoonstelling over nachtcultuur in Amsterdam. Een van de thema's in de tentoonstelling is inclusiviteit. Het Stadsarchief wil rondom deze tentoonstelling een evenement organiseren dat aantrekkelijk is voor mbo-studenten. Hoe moet dit ingevuld worden?

Uit de denktank kwamen de volgende belangrijke punten voor bij vraag 1:

1. Om mbo-studenten te bereiken, moet het Stadsarchief zichtbaar zijn op sociale media en mbo-studenten betrekken bij de promotie van hun activiteiten.
2. Om interessant te zijn voor mbo-studenten is een interactief aanbod nodig.
3. Voor een positieve ervaring met het Stadsarchief is een goed georganiseerd bezoek belangrijk.

Uit de denktank kwamen de volgende belangrijke punten voor bij vraag 2:

1. Organiseer een groot openingsfeest in nachtelijke sfeer.
2. Betrek mbo-studenten bij de invulling en inhoud van de tentoonstelling.

MBO denktank resultaten samenvatting:

1. Dé mbo'er bestaat niet, volgens de denktank is het mbo heel divers en moet daar rekening mee worden gehouden.
2. Mbo'ers zijn praktijkgericht. Het is dan ook belangrijk dat een programma aansluit op hun beroep/studie.
3. Aanbod musea en theaters staat ver van de mbo'ers af; onervaren op cultureel gebied, probeer het naar hun eigen leefwereld te trekken.
4. Inspelen op emotie & aansluiten op de belevingswereld. Veel interactie, laat ze het meemaken en voelen, niet alleen ontvangen.
5. Leeftijd andere bezoekers en medewerkers belangrijk voor beleving mbo'ers. Ze willen graag mensen van hun eigen leeftijd zien, daar voelen ze meer connectie mee.
6. Mbo'ers zijn doeners, laat ze dus zelf dingen doen.
7. Mbo'ers zien graag een duidelijk resultaat van wat zij doen. Zorg ervoor dat ze ergens naartoe werken en dat ze iets hebben aan het programma. Een wedstrijd is daar een mooi voorbeeld van.
8. Cultureel onervaren mbo'ers houden van duidelijkheid. Ze vinden het belangrijk dat ze goed worden ontvangen, er duidelijke routes zijn uitgestippeld. Zodat ze weten waar ze naartoe moeten, dat zorgt ervoor dat ze comfortabeler zijn in de voor hun vaak nog onbekende culturele instelling.
9. Persoonlijke aandacht is belangrijk.

Behoefte/ bereik

Mbo'ers kunnen worden bereikt via social media. Social media is heel belangrijk voor mbo-studenten volgens de denktank.

Mbo'ers:

- Hechten veel waarde aan contact
- Zien graag korte video's (bij lang haken ze af)
- Houden niet van lange teksten
- Worden geprikkeld om iets te doen door mond- op-mond reclame: als anderen het erover hebben zouden ze sneller ergens heen gaan. Deze mond-op-mond reclame moet van gelijken komen (dus niet oudere mensen).
- Hechten waarde aan zelf dingen doen en veel interactie

Aanbod

- Creatieve workshop (laat ze zelf aan het werk gaan)
- Wedstrijd met prijs (gaven het voorbeeld om zelf iets te mogen tentoonstellen)
- MBO-ers willen weten wat ze er aan hebben, als ze er niks aan hebben dan vinden ze het snel minder interessant, stellen de studenten van de denktank.
- Educatief spel: veel digitaal, creatieve videoworkshop of studenten van het mediacollege zelf een video laten maken over de tentoonstelling die op de socials van het archief kan worden gedeeld (mooie prijs voor een wedstrijd wie maakt de beste promotievideo voor het stadsarchief)

Drempel

Omdat Mbo-studenten vaak een grotere drempel ervaren om naar het archief te gaan dan hbo of wo-studenten omdat ze er niet bekend mee zijn vinden ze het belangrijk om warm onthaald te worden en zich welkom te voelen. Ook richtingwijzers zijn belangrijk; ze willen het gevoel hebben dat ze de weg weten.

De tentoonstelling *Wie danst is vrij - Amsterdamse clubcultuur 1980 - nu*

Programma:

- De denktank stelt voor om een groot openingsfeest met clubthema te organiseren. Dit zou aantrekkelijk zijn voor mbo'ers en laat ze zowel het nachtleven als het archief ervaren.
 - De denktankers stellen voor om studenten van de Herman Brood Academie muziek te laten maken voor dit openingsfeest

Educatie:

- Documentaire laten maken door studenten over studenten in het nachtleven.
- Video's door studenten van het mediacollege laten maken (videoworkshop over stadsarchief)
- Aandacht voor beroepen in het nachtleven – deze opleidingen ook benaderen omdat zij iets hebben aan deze tentoonstelling – bijvoorbeeld hospitality, horeca, toerisme en recreatie, event producer, kostuumdesign, beveiliging, lichttechnicus, geluidtechnicus, DJ etc.
- Quiz – zoals Buzzfeed met de vraag; bij welke club pas jij?
- De nadruk ligt op interactie: het is belangrijk dat er geen monologen worden gehouden. De studenten willen zelf actief iets kunnen doen. Zo blijft alles het beste hangen.

2.4 De mbo cultuurkaart

De mbo cultuurkaart is een culturele kortingspas die studenten van het mbo gratis krijgen. Met de pas kunnen mbo-studenten met korting of gratis naar de film, culturele instellingen en –evenementen, musea, festivals en voorstellingen. Het ministerie van OCW stelt geld beschikbaar voor het mbo zodat docenten (vaak burgerschap) naar eigen inzicht culturele activiteiten kunnen organiseren voor de studenten. Momenteel is dit nog een pilot-programma. Scholen mogen zelf bepalen voor welk vak er culturele activiteiten worden ingekocht. Er is vaak een koppeling met het burgerschapsonderwijs omdat dat op veel opleidingen in het curriculum zit. In het mbo wordt kunst en cultuur vaak gebruikt als middel om iets over te brengen. Onderwerpen als zelfontwikkeling, maatschappelijke thema's en seksualiteit kunnen hierbij bijvoorbeeld aan bod komen. Het thema van de tentoonstelling *Wie danst is vrij – Amsterdamse clubculturen 1980 – nu* zou hier ook op aansluiten; zo komt de vraag 'hoe gedraag je je als je uitgaat' mogelijk aan bod in de tentoonstelling.¹ Ook sluit de tentoonstelling aan op de volgende opleidingen:

- De Herman Brood Academie
- Music Production (ROCvA) (aangesloten bij CJP)
- Lichttechnicus, geluidstechnicus (ROCvA) (aangesloten bij CJP)
- Podium- en Evenemententechnicus (Mediacollege Amsterdam) (aangesloten bij CJP)
- Event Producer (ROCvA) (aangesloten bij CJP)
- Evenementenorganisatie (ROC TOP)
- Toerisme & Recreatie (ROCvA) (aangesloten bij CJP)
- Beveiliger (ROCvA / ROC TOP) (ROCvA aangesloten bij CJP)

Vaardigheden: Informatievaardigheden, kritisch denken, probleem oplossen, creatief denken, metacognitie, zelfregulatie, communicatie, samenwerken, sociale en culturele vaardigheden.

Via het platform van CJP worden scholen en culturele instellingen samengebracht, maar beide partijen kunnen elkaar ook zelf benaderen. De school moet echter wel deelnemen aan deze CJP-actie om via deze route samen te kunnen werken. Niet alle scholen nemen hieraan deel. Deelnemende scholen hebben vaak twee verschillende opties: ofwel studenten krijgen zelf een budget, of de scholen krijgen een klassikaal budget. Het klassikale budget is €21,- Het budget van de kaart dat studenten zelf kunnen besteden is € 5,25.

Deelnemende MBO's in Amsterdam zijn:

- ROC van Amsterdam College West
- Media College Amsterdam

3. Programma's van culturele instellingen

Er zijn diverse musea en archieven die de afgelopen jaren actief aan de slag zijn gegaan om programma's voor het mbo te ontwikkelen. Om in kaart te brengen hoe deze instellingen dit hebben aangepakt, en wat zij een instelling zouden adviseren die met het mbo aan de slag wil gaan, is er met drie archieven, twee musea, Mocca en CJP gesproken. Daarnaast zijn de inzichten die zijn opgedaan tijdens het OAM educatie-overleg met educatoren van twaalf

¹ Eerste hulp bij eerste keer uitgaan?

Amsterdamse musea, waaronder het Amsterdam Museum, Paleis op de Dam, de Hermitage, Rijksmuseum, Anne Frank Huis, Scheepvaartmuseum en EYE, verwerkt.

3.1 Rijksmuseum van Oudheden

Petra Hogenboom is mbo-educator bij het Rijksmuseum van Oudheden (RMO). Zij is ongeveer twee jaar geleden aangenomen om mbo-onderwijs in het museum op te zetten. Voordat het RMO zich actief ging inzetten om het mbo te benaderen en te ontvangen in het museum, was er een handjevol mbo-scholen in het museum geweest (dit werd meestal vanuit de docent zelf ondernomen, niet omdat er aanbod was). Petra Hogenboom heeft zelf actief contact gezocht met mbo's. Momenteel heeft het RMO partnerscholen, waar ze jaarlijks samenwerkingen mee hebben. De lesprogramma's worden in samenwerking met de partnerscholen ontwikkeld. Daardoor krijgt het museumbezoek meer verankering om onderdeel te worden van het lesprogramma. Hogenboom adviseert dan ook om een samenwerking te starten met één à twee docenten, en vanuit daar verder op te bouwen.

Zo heeft het RMO nauwe samenwerkingen met opleidingen, bijvoorbeeld een samenwerking met het hout- en meubileringscollege, waar ze in een lesprogramma over de ontwikkeling van meubilair en architectuur van de oudheid tot heden behandelen. Petra Hogenboom zegt dat het opzetten van een educatief programma voor het mbo heel lang duurt. Het is volgens haar moeilijk om contact te leggen met mbo's, het heeft een jaar geduurd voordat een product klaar lag en ze met dat product de markt op konden gaan.

Naast dat het RMO vaak in samenwerking met specifieke opleidingen programma's creëert, koppelt het museum programma's vaak aan het vak Burgerschap. Zo koppelen ze thema's die nu spelen en vroeger speelden aan bepaalde dimensies binnen het vak. De programma's van het RMO zijn tot nu toe heel succesvol doordat er tijd is genomen om goed te luisteren naar de doelgroep. De programma's zijn in co-creatie met het mbo ontwikkeld, met veel input van zowel mbo-docenten als studenten. Daarbij heeft het RMO de tijd genomen om museumdocenten die veel ervaring hebben met klassieke vormen van educatie (klassieke rondleidingen, monologen etc.) mee te nemen in het traject en te laten zien dat dit een nieuwe doelgroep is waarbij een andere aanpak dient te worden gehanteerd.

Daarnaast zegt Petra Hogenboom dat het belangrijk is dat de mbo-studenten zich welkom en gewaardeerd voelen. Dat begint volgens haar al bij hoe ze ontvangen worden. Daarnaast is het belangrijk dat de doelgroep voelt dat de culturele instelling oprecht geïnteresseerd is in de doelgroep en iets wilt aanbieden. Zo zegt Petra: "Het werkt niet als je zegt 'ik heb snel iets van jou nodig', dat bevalt niet en dan komen ze niet terug. Het is belangrijk om de tijd te nemen en die tijd te investeren en niet te snel te willen gaan. Betere keuze voor de langere termijn toekomst." Mbo-opleidingen staan altijd open om programma's te testen. Als je het presenteert als: 'dit is voor jullie gemaakt' en het is geen succes, dan schrikt het af. Proces van testen, schaven, input, etc. trekt juist aan.

Het RMO is momenteel nieuwe programma's aan het ontwikkelen voor het mbo. Petra Hogenboom vertelt over een nieuw project dat is opgezet voor de tentoonstelling over de rol van het oude Egypte in muziek van Afrikaanse roots die in mei 2023 opent. Het RMO wil een podium bieden aan het onderwijs en heeft daar een prijsvraag voor uitgeschreven. Mbo-

studenten en middelbare scholieren mogen met een eigen creatieve invulling antwoord geven op de vraag *'hoe laat jij je inspireren door het oude Egypte'*. Het museum wordt voor een avond geopend voor jongeren. Ze krijgen binnen de opdracht voor de prijsvraag de ruimte om uit te drukken wat voor gevoel zij hebben bij het oude Egypte. Dit geeft inzicht in wat leeft bij jongeren van nu en hoe zij naar de collectie kijken en dat vertalen voor zichzelf. Dit is een andere manier om jongeren te betrekken volgens Petra, meer op individuele basis dan met de klas. Zo kan het RMO zien wat zo'n collectiegebied betekent voor jongeren van nu.

Het werk van de winnaars zal als onderdeel van de tentoonstelling in het museum worden getoond. Voor het werven van deelnemers is de prijsvraag uitgezet naar partnerscholen - scholen waar heel veel contact mee is (zowel vo als mbo), in de nieuwsbrief van het museum, er zijn posters naar scholen opgestuurd die in de scholen worden opgehangen en groepen/ studenten/ docenten waarmee is samenwerkt zetten het uit in hun eigen netwerk.

Petra Hogenboom adviseert om in samenwerking met een specifieke docent een kleinschalige prijsvraag te doen. Zo noemt ze het voorbeeld om de opleiding media en vormgeving de opdracht te geven om na te denken over hoe ze de tentoonstelling interactiever kunnen maken.

3.2 Nationaal Archief

Merel Kabel is stagiaire mbo-educatie bij het Nationaal Archief en doet onderzoek naar mbo-educatie en hoe het Nationaal Archief het mbo kan bereiken en programma's kan opzetten voor het mbo. Merel Kabel vertelt dat haar stage is ontstaan vanuit de wens van Het Nationaal Archief om de aanvragen die zij vanuit mbo-opleidingen kregen voor excursies op een mooie manier te kunnen invullen. Het Nationaal Archief had namelijk nog geen programma's voor het mbo. Merel Kabel heeft voor haar haar onderzoek de vaste tentoonstelling *Wie ben ik - wie was jij* van het Nationaal Archief gebruikt. Maar ze heeft het onderzoek zo geschreven dat het bruikbaar is voor lesprogramma's bij meerdere soorten tentoonstellingen maken.

Uit Merel Kabel haar onderzoek bleek dat het opzetten van een programma voor het mbo het beste werkt wanneer deze wordt gemaakt in co-creatie met een mbo-opleiding. samenwerking met mbo-scholen aangaan en vanuit daar het programma creëren. De docenten die Merel Kabel heeft gesproken gaven aan dat programma's meestal alleen voor het vak burgerschap of op aanvraag worden gecreëerd, omdat het creëren van een programma voor een specifieke studie zonder aanvraag geen verzekering geeft dat het programma gevolgd gaat worden. Docenten zijn volgens Merel Kabel heel positief over burgerschap. Ze kunnen dit vak zelf invullen en excursies verbinden aan de dimensies van burgerschap (politiek-juridisch, economisch, maatschappelijk, sociaal). Daarnaast kunnen docenten de mbo-card inzetten om deze excursies uit te voeren.

Merel vertelt dat uit haar onderzoek is gebleken dat het opzetten van een educatief programma voor het mbo lang duurt en veel inzet vergt. Ze noemt als voorbeeld het Anne Frank Huis. Daar hebben ze twee pilots gedaan met mbo-studenten. Pas nadat de pilots waren afgerond hebben ze hun programma's definitief gemaakt.

Verder adviseert Merel aan culturele instellingen om een keuze te maken voor één niveau binnen het mbo. Mbo 1, 2, 3 en 4 zijn totaal verschillend en ook van elkaar. Een programma kan dan ook niet ontwikkeld worden voor het hele mbo.

3.3 Rotterdams Archief

Aura Pattinama is educator bij het Rotterdams Archief. Ze vertelt dat het Rotterdams Archief zich al meerdere jaren mbo-studenten ontvangt. Ze hebben op de website staan dat ze aanbod voor het mbo hebben, en veel opleidingen reageren daarop en vragen naar meer informatie. Op die manier komen er vaak klassen langs. Daarnaast hebben in de nieuwsbrief standaard staan dat mbo's langs kunnen komen in het archief. Deze nieuwsbrief gaat naar veel docenten, waaronder mbo-docenten. Daardoor komen er ook veel mbo's op het archief af.

Daarnaast biedt het Rotterdams Archief LessonUp lesprogramma's aan. Voor het mbo biedt het archief specifiek een les over het koloniaal slavernijverleden. Dit is volgens Pattinama een onderwerp dat de studenten heel erg aanspreekt en dat naar het nu kan worden getrokken.

3.4 Rijksmuseum

Merel Brugman is mbo-educator bij het Rijksmuseum. Zij is vijf jaar geleden op deze functie aangenomen omdat het museum de wens had meer mbo-studenten te ontvangen en programma's beter op maat voor het mbo te maken. In de afgelopen vijf jaar is het Rijksmuseum uitgegroeid tot een van de grootste spelers op het gebied van mbo-educatie.

Merel Brugman vertelt dat Mocca en CJP goede samenwerkingspartners zijn. Het Rijksmuseum werkt veel samen met beide partijen en zij kunnen zowel een adviesorgaan als connector zijn. Zo kunnen deze organisaties culturele instellingen met mbo-opleidingen verbinden en advies geven over de diverse soorten programma's waar mbo-studenten en -opleidingen behoefte aan hebben.

Het binden van het mbo duurt lang volgens Merel. Ze adviseert daarom om connecties op te bouwen met docenten uit het mbo, zodat ze je weten te vinden. Daarnaast benoemt ze dat theater, dans en muziekopleidingen heel proactief en enthousiast zijn. Dit zijn volgens haar goede opleidingen om mee te beginnen. Zo zegt Merel: "Je kan bijvoorbeeld dans, theater of muziekopleidingen uitnodigen en ze een creatieve verwerking laten maken bij een onderwerp, bijvoorbeeld op housemuziek een dansvoorstelling in thema van de jaren '80. Of nodig een modeopleiding uit en laat ze dingen ontwerpen op basis van de kleding uit de clubcultuur. Of laat leerlingen naar de mode kijken en het vertalen naar vandaag de dag; hoe zou je er vandaag uitzien vs. Hoe zag je er toen uit in de club?" Op deze manier kan je volgens Merel mbo-studenten bezig laten zijn met het verleden vanuit het heden. Merel Brugman vertelt dat er fondsen kunnen worden aangevraagd voor mbo-educatie. Zo heeft Fonds21 en Fonds voor Cultuurparticipatie speciale mbo-educatie fondsen.

Volgens Merel vinden mbo-studenten het fijn om resultaat te zien van de opdrachten die zij moeten uitvoeren. Zo vertelt ze over een tentoonstelling die zij in samenwerking met een mbo-opleiding heeft gemaakt en die in het Stadhuis van Amsterdam werd getoond. Gemeentehuizen staan volgens haar altijd open voor projecten met het mbo.

Als laatste noemt ze dat het vak burgerschap een goede invalshoek is voor een educatief programma. Ze denkt dat burgerschap heel goed verbonden kan worden aan het archief. Zo zegt ze dat een lange termijn programma over genealogie waarin mbo'ers met hun eigen roots bezig zijn en de waarde van het archief leren, een goed programma voor ze zou kunnen zijn. Mbo'ers vinden het leuk om met iets bezig te zijn wat betrekking op zichzelf heeft volgens Merel. Ook zou het leuk zijn om een programma te ontwikkelen over het bewaren van objecten met de vraag 'wat heb je thuis en wat zou je in het archief bewaren.'

3.5 Tresoar

Jacob Roep is educator bij Tresoar. Daarnaast is hij ook docent op het mbo. Tresoar biedt lesprogramma's aan het mbo waarin studenten kennismaken met de geschiedenis van hun leefomgeving. De kerndoelen van deze programma's zijn mondeling taalonderwijs NL en Fries, het leren gebruiken van historische bronnen, verwerven van kennis over waardering voor cultureel erfgoed.

Jacob Roep noemde als voorbeeld het programma Draadjes naar het verleden. Tijdens dit programma gaan studenten op zoek naar de verhalen die aan voorwerpen vastzitten en zo personen en gebeurtenissen verbinden. Daarnaast geeft Jacob Roep ook gastlessen op locatie. Tijdens deze gastlessen laat hij voorwerpen uit de collectie zien en vertelt hij verhalen over die voorwerpen. Hij kiest per school en opleiding de voorwerpen uit, zodat ze een connectie met de geschiedenis van de locatie hebben. Ook maakt Tresoar leskoffers. Deze leskoffers worden aangepast aan de omgeving van de school zodat het voor de studenten relevant is. Alle programma's zijn flexibel inzetbaar, voor diverse niveaus en klassen.

3.6 Groninger Archieven

Peter Riem werkt op de afdeling publiek/educatie bij de Groninger Archieven. Peter Riem vertelt dat de Groninger Archieven diverse programma's organiseert voor het mbo. Zo hebben de archieven een wijkproject in het kader van burgerschap genaamd '*Detectieven door de Oosterparkwijk*'. Dit programma is geschikt voor tweedejaars studenten van alle studierichtingen. Dit programma is ontstaan vanuit de vraag van het Alfa College, een mbo in Groningen. Zij wilden graag naar de Groninger Archieven. Als gevolg van deze aanvraag hebben de Groninger Archieven dit programma ontwikkeld. Tijdens dit programma leren studenten over een wijk in Groningen, stedelijke infrastructuur, journalistiek en archiveren. Het programma begint in het archief, waarna studenten door de Groningse Oosterparkwijk gaan lopen en daar een opdracht gaan uitvoeren. Daarna komen ze weer terug naar het archief om een presentatie of creatieve verwerking van hun dag en opdracht aan anderen te geven/ laten zien.

Daarnaast hebben de Groninger Archieven een samenwerking met de Juridische opleiding van het Noorderpoort College. De studenten gaan tijdens dit programma op zoek naar rechtszaken in de archieven die verbonden zijn aan een bepaald thema.

Ook hebben de Groninger Archieven een samenwerking met de studie post- en archiefzaken. Tijdens dit programma leren de studenten over de manier waarop archiefbeschrijving en postregistratie veranderd is door de tijd heen.

Verder vertelt Peter Riem dat de Groninger Archieven de projecten die voor andere scholen worden ontwikkeld, ook aan het mbo worden aangeboden. Zo is het makkelijk op maat te maken. Zo benoemt Peter Riem een project over de middeleeuwen dat is ontwikkeld voor het Preadinius Gymnasium maar ook met het basisonderwijs wordt uitgevoerd. De collectie is volgens Peter Riem breed genoeg om het onderwerp op verschillende manieren en voor verschillende niveaus te kunnen aanvlagen.

Peter Riem geeft de tip om de programma's zo veel mogelijk aan te laten sluiten op het curriculum van scholen, want anders heeft het onderwijs er geen belang bij. Daarnaast zegt Peter Riem dat scholen niet uniform zijn en het een goed idee is om te kijken naar de school als klant.

3.7 CJP

Marije Kuijs is senior partnerships manager bij CJP. CJP vond het oneerlijk dat het vwo tot het eind van hun schoolperiode cultuuronderwijs krijgt en mbo-studenten het niet krijgen, hoewel het vaak dezelfde leeftijd is. Daarom lobbyde CJP voor een systeem voor mbo. Daar is sinds september 2022 een pilot voor. Deze pilot duurt twee jaar. Per mbo-instelling is er €21,- per student om te besteden aan culturele activiteiten. De ingang voor culturele activiteiten ligt volgens Marije Kuijs vooral bij burgerschap.

In Amsterdam werken het Mediacollege en het ROCvA West en Zuidoost mee. Het mbo is volgens Marije heel groot. Daarom zegt ze dat er een lange adem nodig is om ervoor te zorgen dat mbo-scholen mee gaan doen met culturele activiteiten. Wel noemt ze dat CJP een verbindende schakel kan zijn tussen mbo's en culturele instellingen. Zo kunnen instellingen hun aanbod uploaden op de CJP-pagina voor het mbo. Daarnaast geeft CJP tips op maat aan opleidingen, wanneer zij mooie programma's binnenkrijgen. Marije Kuijs stelt dan ook voor om met haar contact op te nemen zodra er een programma klaarligt.

Op de CJP website is een lijst met deelnemende scholen te vinden. Marije Kuijs geeft de tip om deze scholen te benaderen en te vragen naar het contactpersoon voor CJP bij die school. Als je met dit persoon in contact komt, dan zit je volgens haar al ongeveer op de goede plek wanneer je een samenwerking wilt beginnen.

CJP geeft geen inhoudelijk advies op culturele programma's maar is wel een faciliterende partij die ervoor probeert te zorgen dat geld beschikbaar wordt gemaakt voor cultuuronderwijs. Het aanbod dat via CJP wordt verspreid moet geschikt zijn voor alle ROC's. Zo vertelt Marije dat als het programma zo breed mogelijk is, het zo veel mogelijk studenten kan aanspreken.

De werkwijze voor de gelden in mbo is exact hetzelfde als voor het voortgezet onderwijs volgens Marije Kuijs.

3.8 Mocca

Thijs van der Vossen werkt bij Mocca als accountmanager. Mocca is een organisatie die jonge Amsterdammers meer in aanraking wilt laten komen met cultuur. Mocca adviseert scholen en culturele instellingen bij de opzet en uitvoering van inclusief en meerstemmig cultuuronderwijs. Mocca biedt bijvoorbeeld budget aan mbo instellingen om culturele activiteiten te ondernemen. Ze bieden 5000 euro per opleiding die zich aanmeldt. Zo hebben de opleidingen bouw en beveiliging budget gekregen. Deze opleidingen hebben dit budget nog niet opgemaakt. Thijs adviseert dan ook om voor deze opleidingen een programma te ontwikkelen.

Het archief heeft veel materiaal dat geschikt kan zijn voor een programma voor de opleiding bouw, zoals bouwtekeningen. Thijs van der Vossen zegt dat de programma's beter aan een opleiding kunnen worden verbonden dan aan burgerschap als we met ze willen samenwerken. Wanneer de plannen concreter zijn, dan kan Mocca een verbindende schakel zijn tussen het archief en een mbo-opleiding.

3.9 OAM vergadering

De Hermitage had het initiatief genomen voor een OAM vergadering over het mbo. De educatoren van de Hermitage gaven aan graag met deze doelgroep aan de slag te willen, een programma ontwikkeld te hebben dat aansluit op het vak burgerschap en dat ze nu in contact proberen te komen met het mbo. Omdat ze merkten dat het bereiken en binden van het mbo vrij moeilijk was, hadden ze een OAM vergadering over dit onderwerp ingelast. Daar waren zowel musea aanwezig die met succes al veel programma's voor het mbo hebben opgezet, zoals Rijksmuseum, EYE, Anne Frank Huis, Museum het Schip, Paleis op de Dam en het Amsterdam Museum, als musea die nog zoekende zijn.

Het Amsterdam Museum gaf als tip om in co-creatie met mbo-opleidingen programma's te ontwikkelen. Zij hebben via Google en LinkedIn de contactgegevens van opleidingsmanagers gezocht en ze benadert. Ze kregen veel enthousiaste reacties en zeiden dat een samenwerking zo snel was gestart.

EYE vertelde veel geïnvesteerd te hebben in trial and error. Door ruimte te hebben om diverse dingen uit te proberen, konden ze goed afbakenen wat wel en wat niet werkte.

Het Anne Frank Huis vertelde ook veel geïnvesteerd te hebben in trial and error. Ook zij hebben diverse programma's getest met welwillende studenten en opleidingen en hebben op basis daarvan hun programma's ontwikkeld.

Museum het Schip heeft dankzij een budget dat ze hadden gekregen van Mocca een programma ontwikkeld voor studenten van de opleiding bouw. Mocca speelde hierin een verbindende schakel.

Het Amsterdam Museum heeft samen met opleidingen diverse trajecten uitgewerkt. Studenten kunnen deze trajecten volgen voor extra studiepunten. Dit zijn trajecten van 10 weken, die een hele periode beslaan.

De musea gaven aan niet duidelijk te weten hoe de CJP cultuurkaart werkte. CJP kan ook een verbindende schakel zijn tussen mbo-opleidingen en culturele instellingen en stelt geld beschikbaar voor mbo-opleidingen om culturele activiteiten te ondernemen.

4. Het mbo bereiken en binden

Om te achterhalen hoe het archief het mbo kan bereiken, interesseren en binden is er in januari- februari 2023 een mbo-denktank georganiseerd. Vijftien mbo-studenten gaven tijdens deze denktank hun visie op het archief en de aankomende tentoonstelling *Wie danst is vrij - Amsterdamse Clubcultuur 1980 - nu*. Het doel van deze denktank was om te achterhalen of, en zo ja hoe, het archief een plek kan zijn voor mbo-studenten. Daarna zijn er tussen 16 februari en 23 maart 2023 met diverse culturele instellingen (musea, archieven, CJP en Mocca) interviews afgenomen. De resultaten van deze interviews vormen de basis voor het verdere onderzoek. Daarnaast vond er op 29 maart 2023 een vergadering plaats, waar diverse educatoren van Amsterdamse musea, waaronder het Rijksmuseum, de Hermitage, de Hortus, Museum het Schip, het Anne Frank Huis, EYE Film Museum en Huis Marseille, aanwezig waren, die samen besproken hoe ze het mbo beter kunnen bereiken en hun programma's voor het mbo kunnen inrichten.

In de volgende onderzoeksfase zal er contact worden gezocht met diverse mbo-opleidingen, om zo in gesprek met opleidingsmanagers en docenten te achterhalen wat het Stadsarchief precies voor het mbo kan betekenen en hoe het archief een educatief programma voor het mbo kan inrichten.

4.1 Bereiken:

Benader veel mbo's, praat veel met docenten en kom zo in samenwerking tot beslissingen en ideeën.

- Neem contact op met opleidingsmanagers en docenten. Die zijn te vinden via Google en LinkedIn. Kijk wie er reageert en open staat voor samenwerkingen.
- Ga langdurige samenwerkingen met mbo-scholen aan en ontwikkel programma's in cocreatie.
- mbo opleidingen staan er altijd voor open om programma's te testen. Als je het presenteert als: 'dit is voor jullie gemaakt' en het is geen succes, dan schrikt het af. Als je aangeeft dat het een pilot is, dan vinden ze het juist leuk en geven ze veel waardevolle feedback. Het is een proces van testen, schaven en input.
- Niet elke mbo-opleiding is hetzelfde: er is een groot verschil tussen mbo niveau 1, 2, 3 en 4. Er moet dus een keuze worden gemaakt om een programma te maken voor één niveau. Niveau 1 en 2 zijn bijvoorbeeld al totaal verschillend. Een programma kan dus nooit geschikt zijn voor het hele mbo.

- Mocca en CJP kunnen ook een verbindende schakel zijn tussen culturele instellingen en mbo's. Wanneer het programma af is kan het met contactpersonen van deze organisaties gedeeld worden. Zij kunnen deze programma's vervolgens aan mbo-opleidingen voorleggen.
 - Op het platform van CJP kan het lesaanbod worden geüpload, zo kunnen er aanvragen binnenkomen. Zodra er online staat over het mbo aanbod kan dit naar Marije Kuijs van CJP worden gestuurd. Zij zal dit weer doorgeven aan mbo-docenten. Zo ook met Thijs van der Vossen van Mocca.

4.2 Binden:

- Neem de tijd om goed te luisteren naar de doelgroep. Stel jezelf de vraag: voor wie en met wie maak je het? Cocreatie is belangrijk voor het mbo.
 - Ga samenwerkingen met mbo-scholen aan en creëer vanuit daar een programma.
- Studenten moeten zich welkom en gewaardeerd voelen, dat begint bij hoe ze ontvangen worden, maar stroomt ook door in hoe er naar ze geluisterd wordt en op ze wordt gereageerd. Wanneer ze het gevoel hebben welkom te zijn en dat er naar ze geluisterd wordt, komen ze vaker terug.
- Zorg ervoor dat je warme banden met bepaalde scholen/ opleidingen ontwikkelt. Samenwerken met partnerscholen zorgt voor langdurige en succesvolle programma's. Dit kan door een samenwerking met één of twee docenten te beginnen en vanuit daar worden opgebouwd.
- Het opzetten van een educatief programma voor mbo duurt lang en vergt veel inzet.

4. Educatieve programma's voor het mbo

Op basis van de adviezen van de culturele instellingen en de mbo-denktank zijn de volgende ideeën ontstaan:

Samenwerkingen met mbo voor tentoonstelling clubcultuur:

- Mbo'ers promotievideo's in het archief laten maken. Zo kunnen studenten van mediastudies geïntroduceerd worden aan het archief. Tegelijkertijd krijgt het archief op deze manier promotiemateriaal voor- en door jonge studenten.
- Mbo'ers een expositie laten maken over mbo'ers in het nachtleven. Deze expositie kan in het stadhuis worden tentoongesteld.
- Mbo'ers een documentaire laten maken over het nachtleven en deze op het YouTube kanaal van het archief uploaden.
- Een educatief programma over mode in clubs waarin leerlingen naar clubmode kijken en een vergelijking kunnen maken met hoe ze nu naar de club gaan en daar een creatieve opdracht mee maken.
- Dans, theater en muziekopleidingen een creatieve verwerking op muziek laten maken waarin de jaren '80 met nu wordt verbonden.
- EHBO: Eerste Hulp Bij Uitgaan Quiz.
- Een LessonUp ontwikkelen over clubcultuur sinds de jaren '80.
- Een Geschiedenislokaal pagina ontwikkelen over clubcultuur sinds de jaren '80.

Samenwerkingen met mbo voor op de langere termijn:

- Stages
 - o Stage marketing
 - o Stage educatie waarin de stagiaire meedenkt over educatie voor mbo
 - o Maar misschien ook stages bij de receptie, beveiliging, restaurant e.d.
- Een workshop genealogie voor mbo'ers waarin zij familieonderzoek gaan doen – zo zijn ze met hun eigen roots bezig en leren ze de waarde van het archief. Het heeft betrekking op henzelf, maar ze leren er ook van.
- Een workshop waarin mbo-studenten objecten vanuit huis gaan benaderen met de vraag 'wat zou je in het archief bewaren.'
- Mbo'ers promotievideo's in het archief laten maken – media opleidingen verbinden met het archief.
- Een educatief programma voor bouwopleidingen, waarin gebruik wordt gemaakt van de bouwtekeningen in het archief.
- Een educatief programma voor juridische opleidingen waarin gebruik wordt gemaakt van het notariële archief, rapporten over oude rechtszaken en dergelijke.
- Een educatief programma over de ontwikkeling van Amsterdam en de groei van Amsterdam tot cultureel diverse stad.

5. Conclusie

Het mbo is een grote, diverse doelgroep. Wanneer een culturele instelling meer programma's voor het mbo wil maken, is het van belang dat zij een netwerk opbouwen met mbo-opleidingen. Met dit netwerk kunnen de lessen worden uitgeprobeerd en goed op maat gemaakt zodat ze uiteindelijk kunnen worden uitgebouwd en voor meerdere opleidingen beschikbaar kunnen worden gesteld.

Het mbo bestaat uit vier niveaus. Deze niveaus lopen zeer uiteen. Daarom is het belangrijk dat een programma voor één niveau wordt ontwikkeld. Ook is het belangrijk dat het programma voor één leerjaar wordt ontwikkeld.

Het is belangrijk dat het programma ofwel op een specifieke studie aansluit, ofwel op het vak burgerschap. Het Stadsarchief kan bij de burgerschapsdimensies 'politiek-juridisch', 'sociaal-maatschappelijk' en 'economisch' een lesprogramma ontwikkelen. Omdat iedere student het vak burgerschap volgt, wordt de doelgroep een stuk breder wanneer de culturele instelling een programma voor dat vak ontwikkelt.

Mbo-studenten voelen zich aangesproken als een programma interactief en vlot is en het hen persoonlijk aanspreekt. Daarom is het belangrijk dat de programma's naar het nu worden getrokken. Ook wanneer het over geschiedenis gaat, is het van belang dat die geschiedenis met het heden wordt verbonden.

Het opzetten van een programma voor het mbo kost veel tijd. 'Het vergt een lange adem', hebben meerdere educatoren van culturele instellingen gezegd. Toch is het zichtbaar dat de instellingen die zich actief hebben ingezet op het ontwikkelen van programma's voor het mbo, dit vaak met succes hebben gedaan. Zo heeft het Rijksmuseum van Oudheden

meerdere programma's lopen, maar hebben ook kleinere organisaties zoals de Groninger Archieven en Stadsarchief Rotterdam succesvolle programma's.

CJP en Mocca zijn goede samenwerkingspartners. Zij kunnen een verbindende schakel vormen tussen culturele instellingen en mbo's. Daarnaast stellen zij budget beschikbaar voor mbo-onderwijs waar scholen en/of instellingen gebruik van kunnen maken.

6. Aanbevelingen

Het mbo bereiken:

- Benader veel mbo's, praat veel met docenten en kom zo in samenwerking tot beslissingen en ideeën.
 - Neem contact op met opleidingsmanagers en docenten. Die zijn te vinden via Google en LinkedIn. Kijk wie er reageert en open staat voor samenwerkingen.
- mbo-opleidingen staan er altijd voor open om programma's te testen. Als je het presenteert als: 'dit is voor jullie gemaakt' en het is geen succes, dan schrikt het af. Als je aangeeft dat het een pilot is, dan vinden ze het juist leuk en geven ze veel waardevolle feedback. Het is een proces van testen, schaven en input.
- Niet elke mbo-opleiding is hetzelfde: er is een groot verschil tussen mbo niveau 1, 2, 3 en 4. Er moet dus een keuze worden gemaakt om een programma te maken voor één niveau. Niveau 1 en 2 zijn bijvoorbeeld al totaal verschillend. Een programma kan dus nooit geschikt zijn voor het hele mbo.
- Mocca en CJP kunnen ook een verbindende schakel zijn tussen culturele instellingen en mbo's. Wanneer het programma af is kan het met contactpersonen van deze organisaties gedeeld worden. Zij kunnen deze programma's vervolgens aan mbo-opleidingen voorleggen.
 - Op het platform van CJP kan het lesaanbod worden geüpload, zo kunnen er aanvragen binnenkomen. Zodra er online staat over het mbo aanbod kan dit naar Marije Kuijs van CJP worden gestuurd. Zij zal dit weer doorgeven aan mbo-docenten. Zo ook met Thijs van der Vossen van Mocca.

Het mbo binden:

- Neem de tijd om goed te luisteren naar de doelgroep.
- Studenten moeten zich welkom en gewaardeerd voelen, dat begint bij hoe ze ontvangen worden, maar stroomt ook door in hoe er naar ze geluisterd wordt en op ze wordt gereageerd. Wanneer ze het gevoel hebben welkom te zijn en dat er naar ze geluisterd wordt, komen ze vaker terug.
- Zorg ervoor dat je warme banden met bepaalde scholen/ opleidingen ontwikkelt. Samenwerken met partnerscholen zorgt voor langdurige en succesvolle programma's. Dit kan door een samenwerking met één of twee docenten te beginnen en vanuit daar worden opgebouwd.

Het programma inhoudelijk:

- Interactie is heel belangrijk voor mbo-studenten, het houdt ze actief en bij de les.
- Zorg ervoor dat de programma's in verbinding staan met het heden, zodat het aansluit op de leefwereld van de studenten. Wanneer ze zien wat voor betrekking het heeft op hun eigen leven en/of de moderne tijd, vinden ze het vaak interessanter.
- Het programma moet niet te langdradig zijn, mbo-studenten willen niet te lang hun aandacht ergens bij moeten houden. Ze blijven actiever wanneer een programma snel gaat.
- Richt het programma op maat in met behulp van de input van docenten en opleidingen.
- Het programma kan zowel aansluiten op het vak burgerschap (breed inzetbaar) of op een specifieke opleiding (bijvoorbeeld bouwtekeningen bekijken met bouwopleidingen, kijken naar outfits van vroeger vs. nu met de opleiding mode etc.)
- Trek het verhaal naar de student toe. Voor het archief dus: 'wij bewaren ook jouw verhaal en jouw archief.'
- Interactieve spellen werken vaak goed omdat het zowel uitdagend, interactief als leerzaam is, daardoor blijven studenten goed bij de les.
 - Dit kan zowel een escape game als een quiz zijn.
- Mbo-studenten houden er over het algemeen vaak van om resultaat te zien van wat ze doen. Een prijsvraag werkt bijvoorbeeld heel goed.
 - Zo noemde Rijksmuseum Educator Merel Brugman bijvoorbeeld dat mbo-studenten een creatieve verwerking bij een tentoonstelling moesten maken. De verwerkingen van de winnaars werden in het Stadhuis van Amsterdam tentoongesteld.
 - Zo organiseerde het Rijksmuseum van Oudheden een prijsvraag rondom de tentoonstelling over Egypte.

Fondsen:

Fonds21

- min. 10.000 max 50.000 tot 50% van de begroting.
- Projecten die bestaan uit receptieve, actieve en reflectieve onderdelen.
- Buitenschoolse kunstprojecten: leren over en met kunst in de vrije tijd en/of informele sociale context.
- Projecten waarvan de aanpak, methodiek, vorm of doelgroep vernieuwend en/of overdraagbaar is of makkelijk op te schalen.
- Projecten die gebruik maken van peer to peer educatie of co-creatie; de doelgroep wordt nauw betrokken bij de ontwikkeling en uitvoering van het project.
- Projecten die plaatsvinden in regio's waar relatief gezien weinig kunst- en cultuuraanbod is.

Fonds voor cultuurparticipatie

- Je start binnen 6 maanden na het indienen van je aanvraag
- Je project duurt minimaal 6 maanden en maximaal 2 jaar
- Elke mbo-instelling mag bij één project betrokken zijn. Hiermee werken we ook aan de spreiding van projecten

- Subsidie is alleen bestemd voor een nieuw samenwerkingsverband tussen een mbo-instelling en een lokale culturele instelling; bestaande samenwerkingen komen niet in aanmerking voor subsidie
- Je past de drie culturele codes toe, zoals beschreven in Artikel 1.4 van de subsidieregeling.
- De subsidie bedraagt voor het Europees deel van Nederland maximaal 50% van de totale projectkosten; voor de overige delen van het Koninkrijk der Nederlanden geldt een percentage van maximaal 80%
- De overige financiering van het project mag voor maximaal 50% bestaan uit gekapitaliseerde uren
- Aanvragen worden op volgorde van binnenkomst behandeld, tot het budget bereikt is. Begin daarom op tijd en wacht niet te lang met aanvragen. (Let op: een account aanmaken op Mijn Fonds kan een paar dagen duren)
- Samenwerkingen met niet creatieve opleidingen (dus niet Media en vormgeving, artiestenopleiding, ambachtelijke technieken)
- Gelijkwaardige samenwerking tussen een mbo-instelling, een lokale culturele instelling en mbo-studenten.
- Ook bied je ruimte voor een cultuurexperiment door studenten, waarin zij zelf verantwoordelijk zijn voor het maken en uitvoeren van een cultuureducatief project.
- Aanvragen worden op volgorde van binnenkomst behandeld, tot het budget bereikt is. Wacht dus niet te lang met aanvragen
- Je mag pas beginnen met het uitvoeren van je project op het moment dat het Fonds laat weten dat je gehonoreerd bent. Dat duurt maximaal 13 weken